LEĦEN IL-MALTI

Editorjal

X'NISTENNEW FL-UNIVERSITÀ F'EGĦLUQ IS-SITTIN SENA TA' L-GĦAQDA

L-Għaqda tal-Malti (Università) qiegħda tfakkar egħluq is-sittin sena minn meta twaqqfet minn Rużar Briffa u Ġużè Bonnici fl-1931. Waqt li nsellmu lit-tifkira ta' dawn iż-żewġ kittieba u lil dawk kollha li ħadmu warajhom, infakkru x'għandna nistennew li tkun il-qagħda ta' l-ilsien nazzjonali fl-Università.

Għad li l-ilsna uffiċjali ta' l-Università huma l-Malti u l-Ingliż, sa issa dejjem kien hemm oppożizzjoni għal kull proposta li saret mill-Kap tad-Dipartiment tal-Malti biex l-ilsien nazzjonali jieħu l-post li jixraqlu jkollu fl'Università. Saru proposti daqskemm saru protesti, iżda baqa' ma tbiddel xejn. L-għaqda fi ħsiebha tibqa' tisħaq li l-Università ta' Malta timxi fuq il-mudell ta' universitajiet barranin f'dan il-qasam, u m'hix se tieqaf qabel ma tara li dan jintlaħaq. Nafu li għandna l-appoġġ tal-kotra l-kbira ta' l-istudenti. Illum l-Għaqda hi magħmula minn għadd tassew kbir ta' msieħbin li ġejjin mill-biċċa l-kbira tal-Fakultajiet. Qegħdin naħdmu ħafna biex dan il-għadd joktor sewwa, u qiegħed jirnexxilna. L-appell tagħna jrid jasal ukoll għand l-istudenti fl-iskejjel sekondarji kollha, u l-aktar fejn l-ilsien nazzjonali għadu mirfus u mkasbar.

F'din l-okkażjoni ntennu liema huma l-interessi ewlenin tagħna, li għalihom se nissoktaw naħdmu:

1. l-ilsien nazzjonali fl-Università għandu jkollu l-post li għandu kull ilsien nazzjonali ieħor f'kull università barranija oħra.
2. It-tagħrif uffiċjali li joħroġ mill-Università ma jistax jibqa' jħalli barra l-ilsien nazzjonali.
3. L-eżami tal-Matrikola tar-Reliġjon għandu jsir kif jitlob il-Konċilju Vatikan u fl-ispirtu modern tal-Knisja universali, jiġifieri bl-ilsien nazzjonali. Ma nifhmux kif dan l-ilsien għadu mwarrab daqshekk fil-Fakultà tat-Teoloġija, meta dan hu l-ilsien tal-predikazzjoni u tal-poplu.
4. Il-laqgħat tal-Kunsill, tas-Senat u tal-Bordijiet tal-Fakultà għandhom isiru bl-ilsien nazzjonali. Din tidher proposta tad-daħk u bla bżonn, iżda għadna fil-qagħda bla sens li dawn isiru bl-Ingliż.

5. Il-Melitensia għandha tingħata għarfien speċjali. Il-qagħda tagħha hija ħażina ħafna. Il-qagħda tal-manuskritti u ta' kotba qodma hi tal-biki. Il-Melitensia għandha tgawdi mill-mezzi moderni kollha fiż-żamma u fil-proċedura. Għandha tkun biss librerija ta' konsultazzjoni, waqt li tikber biex il-pubblikazzjonijiet ikunu għad-dispożizzjoni ta' min jużaha wkoll. Librerija ta' konsultazzjoni **u** librerija ta' self ta' pubblikazzjonijiet: dan hu l-ewwel tqassim ġdid li jrid isir minnufih. (Id-Dipartiment tal-Malti diġa' għamel memorandum dettaljat dwar dan, iżda naturalment ma sar xejn).
6. Il-Melitensia għandha tikber ħafna fl-ispazju u fil-ħażna tal-pubblikazzjonijiet. Id-daqs tagħha llum ma jirrifletti b'ebda mod il-medda tal-librerija Maltija.
7. Il-Melitensia għandha ssegwi l-politika adottata minn libreriji tax-xeħta tagħha f'istituzzjonijiet barranin, l-aktar dwar manuskritti u kotba qodma, fosthom l-ewwel edizzjonijiet, li m'għandhomx jinħarġu.
8. Iċ-ċerimonji uffiċjali ta' l-Università għandhom isiru bl-ilsien uffiċjali. Sa issa kienu l-istudenti biss li taw l-eżempju xieraq f'dan il-każ.
9. Fejn m'hemmx raġuni loġika kuntrarja, l-istudent għandu jkun ħieles li jwieġeb bil-Malti, u mhux biss bl-Ingliż.

Illum fost l-istudenti għandna moviment imxerred u kbir favur dawn il-fehmiet moderni. Fost dawn l-istudenti hemm uħud li jistqarru magħna li fl-edukazzjoni sekondarja li ngħataw ma kisbux għarfien u apprezzament xieraq ta' l-ilsien u tal-kultura nazzjonali, u jiddeploraw dan kollu. Imdawlin mill-fehmiet moderni tad-dinja ta' barra, inqisu li m'aħniex speċjali jew inferjuri, u għalhekk nisħqu li l-mudell internazzjonali għandu jidħol sa fl-aħħar fostna wkoll. Għal dan ħdimna u se nissoktaw naħdmu. L-istudenti Maltin huma kburin bihom infushom u ma jħossux ruħhom inqas minn studenti ta' artijiet oħrajn. Dan hu l-messaġġ li nixtiquh jidwi ma' l-Università u mal-pajjiż kollu f'egħluq is-sittin sena ta' l-Għaqda tagħna, għaqda li tħares lejn l-imgħoddi bi kburija u lejn il-ġejjieni b'fiduċja akbar minn qatt qabel.

- Jekk trid toqtol nazzjon, eqridlu l-ilsien tiegħu. Jekk trid li nazzjon joqtol lilu nnifsu, għallem lit-tfal kif jistmerruh meta jkunu għadhom żgħar. Jekk trid li ċ-ċittadini jinqasmu bejniethom, aqsamhom lingwistikament.
- Imma jekk trid trawwem nazzjon f'saħħtu, għinu jseddaq u jiżviluppa l-ilsien tiegħu. Jekk trid li nazzjon jikber u jimmatura, orqomlu l-kliem li jfisser ruħu bih. Jekk trid tagħtih ruħ qawwija, għallmu li hemm rabta kbira bejn art twelidu u l-ilsien ta' kulħadd. Jekk trid ittella' ġenerazzjoni ta' ċittadini maturi, agħtihom fiduċja sħiħa fl-ilsien li jfissru ruħhom bih.